

Partea a III-a: Evaluarea externă a calității instituțiilor de învățământ superior

Calitatea educației este asigurată de fiecare instituție de învățământ superior. Domeniile, criteriile, standardele și indicatorii de performanță oferă cadrul de evaluare a calității pentru a facilita gestionarea eficientă a proceselor care conduc la obținerea celor mai bune rezultate în învățare, predare, evaluarea studenților și cercetare. Componenta internă, la nivel de instituție, a asigurării calității academice este esențială pentru managementul calității. Componenta externă de evaluare colegială a calității este complementară componente interne și contribuie la îmbunătățirea continuă a calității. Politicile de asigurare a calității sunt cele mai eficace când reflectă relația dintre predare, învățare și cercetare și iau în considerare contextul național în care instituția își desfășoară activitatea și contextul instituțional, precum și abordarea sa strategică.

Metodologia este definită și concepută adecvat atingerii scopurilor și obiectivelor sale, și ține cont în același timp de reglementările relevante existente.

Evaluarea externă a calității academice se realizează în cadrul procesului de acreditare sau periodic, după cum urmează:

(1) Autorizarea/acreditarea instituțiilor de învățământ superior și a programelor de studii:

- (a) autorizarea funcționării provizorii a noilor programe de studii universitare de licență, inițiate și propuse de instituțiile de învățământ superior sau de alți furnizori de educație, în condițiile legii;
- (b) autorizarea de funcționare provizorie a furnizorilor de învățământ superior care inițiază și obțin autorizarea unor programe de studii universitare de licență;
- (c) acreditarea instituțiilor de învățământ superior;
- (d) acreditarea programelor de studii universitare de licență;
- (e) acreditarea domeniilor și programelor de studii universitare de masterat pe baza autoevaluării și a evaluării externe a fiecărui domeniu;
- (f) acreditarea programelor de formare psihopedagogică în vederea certificării competențelor pentru profesia didactică.

(2) Evaluarea externă a ciclului de studii universitare de doctorat, conform legii.

(3) Evaluarea periodică instituțională, de domeniu și de program:

- a) Evaluarea periodică a programelor de studii universitare de licență acreditate;
- b) Evaluarea periodică a domeniilor și programelor de studii universitare de masterat acreditate;
- c) Evaluarea periodică a instituțiilor de învățământ superior acreditate.
- d) Evaluarea periodică a programelor de formare psihopedagogică în vederea certificării competențelor pentru profesia didactică.

- (4) **Evaluarea periodică a unor programe de studii acreditate, la solicitarea universităților, care să cuprindă și alte criterii specifice**, pentru obținerea unor certificări recunoscute la nivel European sau internațional, utile absolvenților programelor de studii pentru încadrarea pe piața muncii, pentru acordarea cărora ARACIS a fost abilitat pe baza unor evaluări internaționale externe.
- (5) **Alte evaluări ale calității educației în instituții de învățământ superior din România, conform legii.**

Autorizarea funcționării provizorii constituie prima etapă a acreditării, la nivel de program de studii, domeniu sau instituțional. Evaluarea externă periodică se realizează la intervalele de timp prevăzute de lege și este obligatorie.

Domeniile, criteriile, standardele și indicatorii de performanță sunt unitare pentru procesul de acreditare, (autorizarea funcționării provizorii, apoi acreditarea) și de evaluare periodică a asigurării calității, ținând cont de specificul programului sau domeniului evaluat. Diferențele sunt de proporție și se referă la cerințele și indicatorii de performanță care trebuie realizate pentru autorizarea și respectiv acreditarea de program de studii și, similar, la autorizarea și acreditarea instituțională. Pentru evaluarea externă a domeniilor de studii universitare de masterat și a ciclului de studii universitare de doctorat se utilizează și alte standarde specifice.

Metodologia și *Ghidul* iau în considerare cantitatea de muncă necesară pentru instituții, urmărește să sprijine instituțiile pentru îmbunătățirea calității, permite și solicită universităților să demonstreze aceste îmbunătățiri și conduce către o informare clară cu privire la rezultatele asigurării externe a calității și a activităților de urmărire a modului de implementare a recomandărilor. Costurile implicate pentru instituții fac obiectul unor reglementări distincte ale autorităților naționale și sunt aprobate prin Hotărâre de Guvern.

3.1 Etape în evaluarea calității academice

În evaluarea calității academice se disting trei etape succesive:

- a) elaborarea **raportului de autoevaluare** a calității de către furnizorul de educație/ instituția de învățământ;
- b) **evaluarea externă** a calității;
- c) aplicarea **recomandărilor** rezultate din autoevaluare și evaluarea externă și urmărirea de către agenție, împreună cu instituția de învățământ și/sau alte organisme competente, a realizării efective în instituție a acestora.

a) **Raportul de autoevaluare** este un document oficial elaborat de furnizorul de educație/ furnizorul de educație/instituția de învățământ care solicită agenției evaluarea externă în orice scop, la nivel instituțional, de domeniu de studii universitare de masterat sau de program de studii. Raportul de autoevaluare are, de regulă, două părți:

- (i) **Partea analitică** este de tip narativ, în limita a 20 - 50 de pagini, în funcție de dimensiunea structurii evaluate (program de studii, domeniu sau instituție de învățământ), și reprezintă concluziile la care au ajuns conducerea instituției de învățământ superior și comunitatea universitară, inclusiv studenții și ceilalți actori interni și externi interesați care au contribuit la întocmirea raportului, cu privire la punctele tari și punctele slabe, la oportunitățile, amenințările, incertitudinile sau insuccesele privind asigurarea calității și la măsurile de îmbunătățire viitoare, prin raportare la domeniile, criteriile, standardele și indicatorii de performanță menționați în Partea a II-a a **Metodologiei**. Raportul se prezintă în formă scrisă și electronică.

- (ii) **Partea justificativă** include documente, grafice, tabele, ilustrări etc., menite să susțină analiza prezentată în prima parte. Acestea sunt complementare și se bazează pe datele și informațiile existente în bazele de date și informații ale instituției și se prezintă în format electronic.

Raportul de autoevaluare pentru autorizarea funcționării provizorii sau pentru acreditare include o parte introductivă care menționează realizarea fiecărei cerințe normative formulate în Partea a IV-a a **Metodologiei**.

Raportul de autoevaluare se referă în mod obligatoriu la domeniile, criteriile, standardele și indicatorii de performanță (pe scurt: indicatori) menționați în această **Metodologie**, astfel încât capitolele sale principale coincid cu cele trei domenii (capacitate instituțională, eficacitate educațională și managementul calității). Pe lângă indicatorii de performanță menționați în **Metodologie**, raportul de autoevaluare poate face referire și la alți indicatori. Rezultatele procesului de autoevaluare și documentele asociate trebuie să justifice îndeplinirea cel puțin a nivelurilor minime ale indicatorilor. În cazul depășirii nivelului minim pe un indicator sau pe un standard, se demonstrează, cu documente justificative, gradul de îndeplinire a indicatorilor de referință specifici programului de studii, domeniului de studii de masterat sau instituției. La evaluarea externă a calității la nivel instituțional sau de domeniu de studii universitare de masterat, instituția trebuie să pună la dispoziție date și informații complete despre fiecare program de studii organizat de universitate referitoare la asigurarea capacității instituționale și a acoperirii cu personal didactic de specialitate, în domeniile la care se face și evaluarea programelor de studii/domeniilor de masterat. Rapoartele de autoevaluare destinate evaluării periodice externe trebuie să conțină o a treia parte, respectiv *Analiza privind aspectele pozitive și negative ale activității asigurării interne a calității (analiza de tip SWOT)* în perioada cuprinsă între două evaluări externe succesive, cu luarea în considerare a rezultatelor aplicării recomandărilor rezultate din autoevaluare și evaluarea externă.

b) Evaluarea externă include trei activități succesive:

(i) *analiza* raportului de autoevaluare prin raportare la domeniile, criteriile, standardele și indicatorii de performanță menționați în **Metodologie**, realizată de echipele de experți evaluatori desemnate și aprobate de agenție; agenția se asigură de independența acestor experți, implementând un mecanism care să nu permită conflictele de interese;

(ii) *vizitarea programului de studii/grupelor de programe de studii din același domeniu* de către o echipă formată din trei evaluatori dintre care un student, pe o durată de trei zile lucrătoare. Rezultatele vizitei sunt consemnate într-un raport de evaluare externă al echipei de vizită, întocmit cu participarea tuturor membrilor echipei și este asumat de aceștia, și care se încheie cu concluzii și recomandări. Pentru evaluările instituționale, în vederea asigurării transparenței procesului, evaluatorii studenți și evaluatorul internațional întocmesc și câte un raport separat, din care sunt preluate elementele cele mai importante incluse în raportul echipei de vizită. La evaluările instituționale participă pe întreaga durată a vizitei și un evaluator din Comisia consultativă a ARACIS, care are rolul de a urmări permanent respectarea de către toate părțile implicate în evaluarea externă a procedurilor de evaluare și a normelor de etică, și care întocmește un raport separat asupra acestor aspecte.

(iii) *analiza rapoartelor echipei de vizită* de către structurile ARACIS, conform Ghidului, respectiv comisiile de experți permanenți de specialitate și/sau departamentele de acreditare sau de evaluare externă, care întocmesc rapoarte proprii; după ce rapoartele conținând concluziile și recomandările au fost discutate cu reprezentanții instituției și/sau programului de studii/instituției, acestea sunt aprobate de Consiliul ARACIS. Pentru asigurarea transparenței evaluării, rapoartele Consiliului ARACIS, împreună cu documentele de referință ale acestora, sunt publicate. În plus, pentru facilitarea accesului la informații, pentru evaluările instituționale, care au un caracter complex, agenția întocmește și publică și un *raport sintetic* care cuprinde toate rezultatele, recomandările, avizele și calificativele într-o manieră clară și accesibilă pentru comunitatea academică, partenerii externi și alte persoane interesate.

Concluziile evaluării externe sunt finalizate prin aprecieri, calificative, propuneri și recomandări. Rapoartele Consiliului ARACIS și propunerile ARACIS se transmit Ministerului Educației Naționale și conțin avize în care se menționează explicit concluzia referitoare la *autorizare de funcționare provizorie*, respectiv *neautorizare*, *acreditare* sau *menținerea condiționată a acreditării*, respectiv *neacreditare*, după caz.

În cazul **autorizării funcționării provizorii/acreditării** concluziile evaluării externe pot să conducă la avizul ARACIS de acordare sau, după caz, de neacordare a respectivului statut. Calificativele acordate programelor de studii pot fi *Încredere*, care implică avizul de acordare a autorizării funcționării provizorii/acreditării sau *Neîncredere*, care conduce la avizul de neacordare a autorizării funcționării provizorii/acreditării.

Propunerile ARACIS referitoare la autorizare/acreditare se transmit Ministerului Educației Naționale sub forma unor avize în care se menționează explicit concluzia referitoare la *autorizare*, respectiv *neautorizare*, *acreditare*, respectiv *neacreditare*., după caz.

La **evaluarea externă periodică** calificativele acordate programelor de studii pot fi *Încredere*, *Încredere limitată* sau *Neîncredere*. Calificativul *Încredere* se acordă dacă se constată că standardele de calitate sunt îndeplinite și implică avizul de menținere a acreditării. Calificativul *Încredere limitată* se poate acorda dacă se constată că standardele de calitate sunt îndeplinite parțial, însă ARACIS apreciază că există posibilitatea ca instituția de învățământ să remedieze problemele semnalate în termene stabilite prin procedurile specifice proceselor de urmărire a modului în care au fost luate în considerare recomandările (follow-up), conform prevederilor *Ghidului*. În această situație se acordă avizul *menținerea condiționată a acreditării*. Calificativul *Neîncredere* se acordă dacă se constată că nu sunt îndeplinite standardele de calitate și în această situație se aplică prevederile Art. 34 din **Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 75/2005 privind asigurarea calității educației**, astfel cum a fost aprobată cu modificări prin **Legea nr. 87/2006, cu modificările ulterioare**.

Propunerile ARACIS se transmit Ministerului Educației Naționale sub forma unor avize în care se menționează explicit concluzia referitoare la menținerea acreditării, menținerea condiționată a acreditării sau la aplicarea prevederilor Art. 34 din **Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 75/2005 privind asigurarea calității educației**, astfel cum a fost aprobată cu modificări prin **Legea nr. 87/2006, cu modificările ulterioare**.

În cazul evaluării externe a asigurării calității la nivel de furnizor de educație/instituție de învățământ, denumită și **evaluare externă instituțională**, concluzia raportului constă în aprecieri și calificative care pot conduce la confirmarea stării corespunzătoare a calității, cu formularea unor recomandări ameliorative a căror realizare este de competența universității, sau la constatarea că nu sunt îndeplinite standardele/indicatorii de performanță minime de calitate. Calificativele acordate de ARACIS în urma evaluării instituționale sunt *Grad de încredere ridicat*, *Încredere*, *Grad de încredere limitat* și *Lipsă de încredere*. II

Calificativul *Grad de încredere ridicat* se acordă dacă se constată că la majoritatea standardelor valorile indicatorilor de performanță se situează la niveluri superioare, de referință. Calificativul *Încredere* se acordă dacă se constată că standardele și indicatorii de performanță se situează la nivelurile minime. În situațiile de mai sus avizul este *acreditare* pentru furnizorii de educație care funcționează cu autorizare provizorie, respectiv *menținerea acreditării* pentru instituții de învățământ superior acreditate.

Calificativul *Grad de încredere limitat* se poate acorda la evaluarea periodică, dacă se constată că standardele de calitate sunt îndeplinite parțial însă ARACIS apreciază că există posibilitatea ca instituția de învățământ să remedieze problemele semnalate în termene stabilite prin procedurile de specifice proceselor de urmărire a modului în care au fost luate în considerare recomandările (follow-up), conform prevederilor *Ghidului*. În această situație, se acordă avizul *menținerea condiționată a acreditării*.

Calificativul *Lipsă de încredere* se acordă dacă se constată că nu sunt îndeplinite standardele de calitate. În aceste cazuri pentru furnizorii de educație care funcționează cu autorizare provizorie avizul este *neacreditare*, iar pentru instituțiile de învățământ acreditate se aplică prevederile Art. 34 din **Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 75/2005 privind asigurarea calității educației**, astfel cum a fost aprobată cu modificări prin **Legea nr. 87/2006, cu modificările ulterioare**. Detaliile privind modul de acordare a calificativelor sunt cuprinse în *Ghid*.

c) Aplicarea recomandărilor rezultate din autoevaluare și evaluarea externă și urmărirea de către agenție, împreună cu instituția și/sau alte organisme competente, a realizării efective în instituție a acestora reprezintă un proces coerent pentru a evalua măsurile luate de instituție și impactul acestora. Natura și modul de realizare a proceselor de urmărire a modului în care au fost luate în considerare recomandările (follow-up), sunt descrise în detaliu în *Ghid*. Costurile aferente acestor activități se stabilesc de ARACIS prin asimilare cu reglementările în

vigoare privind tarifele de evaluare externă ale agenției. ARACIS, precum și alte autorități publice abilitate prin lege, efectuează controale și/sau activități de urmărire a stadiului implementării de către furnizorul de educație a recomandărilor, la jumătatea intervalului dintre două evaluări externe succesive, efectuate conform legii, sau ori de câte ori se consideră necesar.

3.2 Standardele activității de evaluare externă

Metodologia ARACIS respectă prevederile reglementărilor naționale și ale standardelor europene cuprinse în „Standarde și Linii Directoare pentru Asigurarea Calității în Spațiul European al Învățământului Superior”, adoptate de miniștrii responsabili cu învățământul superior la Erevan în mai 2015, după cum urmează.

a) **Metodologia** ia în considerare asigurarea internă a calității. În conformitate cu prevederile și reglementările în vigoare în România, asigurarea externă a calității abordează eficacitatea proceselor de asigurare internă a calității în cadrul Domeniului C - Managementul calității din **Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 75/2005 privind asigurarea calității educației**, astfel cum a fost aprobată cu modificări prin **Legea nr. 87/2006, cu modificările ulterioare**. Evaluarea externă a calității pornește de la raportul de autoevaluare prezentat de instituție, conform parag.3.1, lit.a, care prezintă modul în care aceasta respectă criteriile, standardele și indicatorii de performanță specifici asigurării interne a calității, conform **Metodologiei**.

b) Asigurarea externă a calității este definită și concepută într-o manieră specifică, adecvată atingerii scopurilor și obiectivelor sale, și în conformitate cu reglementările relevante existente în România și în SEİS. **Metodologia** este elaborată cu participarea și consultarea actorilor interesați, care vor fi implicați în continuare în îmbunătățirea continuă a acesteia. Procesele de evaluare și asigurare externă a calității sunt definite cu claritate, discutate cu toți cei interesați, publicate și diseminate. Înainte de a organiza procesul de evaluare externă, ARACIS analizează implicațiile și aplicațiile procedurii și consultă instituția de învățământ care a solicitat evaluarea. ARACIS și instituția convin asupra conținutului evaluării externe, calendarului evaluării și datei vizitei.

c) Evaluarea externă se desfășoară pe baza unui contract semnat de ambele părți, în care sunt specificate drepturile și obligațiile părților precum și celelalte detalii financiare și organizatorice necesare bunei desfășurări a procesului de evaluare.

d) Evaluarea externă ține cont de necesitatea de a sprijini instituțiile de învățământ pentru îmbunătățirea calității, permite acestora să demonstreze îmbunătățirile pe baza raportului de evaluare și a constatărilor evaluatorilor în cadrul vizitei. Rapoartele ARACIS cuprind o informare clară cu privire la rezultatele asigurării externe a calității și ale activităților de urmărire a recomandărilor .

e) Procesele de asigurare a calității definite prin **Metodologie** sunt publice și se aplică în mod constant și coerent. Ele includ toate etapele prevăzute de ESG, respectiv auto-evaluarea, evaluarea externă, incluzând și o vizită la fața locului pentru evaluările externe de programe de studii, domenii de studii universitare de masterat și instituționale, raportul evaluatorilor externi și activități coerente de urmărire a recomandărilor .

f) Asigurarea externă a calității este realizată de grupuri de evaluatori - experți externi care includ și unul sau mai mulți membri studenți, conform prevederilor parag. 3.1, lit.b. Selectarea experților se face din Registrul Național al Experților (RNE) ARACIS, pornind de la abilitățile și competențele necesare pentru a-și duce la îndeplinire sarcinile. Experții sunt înscriși în RNE după ce parcurg cu succes o procedură de verificare a cunoștințelor și sunt sprijiniți prin intermediul unor sesiuni de formare și/sau informare organizate periodic. RNE cuprinde evaluatori cadre didactice, evaluatori studenți și evaluatori internaționali.

g) Rezultatele și hotărârile luate în urma evaluării externe a calității se bazează pe criteriile publicate în prezenta **Metodologie**, care sunt aplicate și interpretate constant și coerent pe baza unor elemente doveditoare.

În conformitate cu reglementările în vigoare în România, rezultatele evaluărilor externe efectuate de ARACIS sunt avize și calificative, însoțite de recomandări.

h) Rapoartele complete realizate de experți sunt publicate într-o manieră clară și accesibilă pentru comunitatea academică, partenerii externi și alte persoane interesate, conform cerințelor de la parag.3.1, lit.b. Totodată, după

finalizarea evaluărilor instituționale și publicarea documentelor care au stat la baza raportului Consiliului, agenția publică un raport sintetic în care prezintă principalele constatări și concluzii ale procesului de evaluare externă. Avizele propuse și calificativele sunt publicate odată cu raportul Consiliului ARACIS.

j) Procedurile de soluționare a reclamațiilor și contestațiilor sunt definite clar prin reglementările interne și procedurile ARACIS, ca parte integrantă a conceperii proceselor de asigurare externă a calității, sunt publice și sunt comunicate instituțiilor. Aceste proceduri sunt definite clar și aplicate în mod constant și coerent.